

บทที่ 2

ประวัติองค์การสวนสัตว์

องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตั้งอยู่ภายในสวนสัตว์ดุสิต ถนนพระราม 5 ตรงข้ามกับพระราชวังจิตรลดดา มีเนื้อที่ทั้งหมด 180,310 ตารางเมตร คิดเป็นไร่ได้ 112 ไร่ 277 ตารางวา เฉพาะส่วนที่เป็นดิน 82 ไร่ 223 ตารางวา ส่วนที่เป็นน้ำ 30 ไร่ 54 ตารางวา

สวนสัตว์ดุสิตนี้ เดิมเป็นส่วนหนึ่งของพระราชอุทยานสวนดุสิต ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเป็นส่วนพฤษภชาติ สำหรับส่วนพระองค์ ต่อมาเมื่อคราวเสด็จประพาสหมู่เกาะชวา ได้ทรงนำกวางดาวจำนวนหนึ่งมาจากชวา เลี้ยงไว้ในสวนกวาง ซึ่งปัจจุบันนี้คือบริเวณสวนอัมพร และกวางดาวฝูงนี้ได้ผสมพันธุ์สืบต่อกันมาจนถึงที่เลี้ยงไว้ในสวนสัตว์ดุสิตขณะนี้

หลังจากสิ้นรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แล้ว สวนดุสิตหรือเขาดินวนา ก็ได้ถูกปล่อยให้ทรุดทร้างว่างเปล่าตลอดมาจนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 คณะรัฐบาลสมัยนั้นซึ่งมีจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณาเห็นว่า ในเขตนครหลวงนั้นมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนน้อยมาก ที่เห็นได้ชัดมีเพียงสวนลุมพินีแห่งเดียวเท่านั้น เป็นการไม่พอเพียงต่อประชากรที่กำลังเพิ่มจำนวนมากขึ้น จึงได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานเขาดินวนา ให้เทศบาลนครกรุงเทพฯ ดำเนินจัดทำเป็นสวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน เมื่อ พ.ศ. 2481 และได้รับพระมหากรุณาพระราชทานให้ตามที่ขอ ทางเทศบาลนครกรุงเทพฯ จึงย้ายกวางดาวพร้อมกับสัตว์อื่น ๆ อีก 2-3 ชนิด จากสวนอัมพรมาไว้ในเขาดินวนา ได้ดำเนินการตกแต่งสถานที่ และจัดหาสัตว์ในประเทศมาเลี้ยงให้ประชาชนชมเท่าที่กำลังเงินงบประมาณของเทศบาลจะจัดทำได้ และให้เรียกชื่อเขาดินวนานี้ว่า "สวนสัตว์ดุสิต" ได้แต่งตั้งให้พระสวัสดิวිරีสอน เป็นผู้อำนวยการสวนสัตว์ดุสิต แต่ขึ้นตรงกับเทศบาลนครกรุงเทพฯ

จนถึง พ.ศ. 2496 พลโทบัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้พิจารณาเห็นว่า เนื่องด้วยเทศบาลนครกรุงเทพฯ ได้รับงบประมาณน้อย ไม่เพียงพอที่เสียดงบ-

ประมาณไปปรับปรุงสวนสัตว์ดุสิตให้เจริญได้ ประกอบกับทางเทศบาลก็มีภาระหน้าที่มากอยู่แล้ว ไม่สามารถจะมาทุ่มเทงานสวนสัตว์ได้ทั้งหมด จึงได้เสนอรัฐบาลขอจัดตั้งเป็นองค์การขึ้น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปโดยรวดเร็ว ผลที่ผู้คิดจัดองค์การสวนสัตว์ขึ้น ตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์การสวนสัตว์ ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2497 ให้เรียกชื่อว่า "องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย"

เทศบาลนครกรุงเทพฯ ได้มอบงานสวนสัตว์และทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2497

อักษรย่อขององค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย เดิมใช้ว่า อ.ส.ท. แต่ภายหลังไปพ้องกับอักษรย่อขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้เปลี่ยนมาใช้ อ.ส.ส. แทนเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2506

เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2506 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับองค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงใช้ชื่อเต็มว่า "องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์"

วันที่ 11 พฤษภาคม 2513 คณะกรรมการองค์การสวนสัตว์ เห็นชอบให้ใช้ชื่อองค์การสวนสัตว์ เป็นทางราชการว่า "องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์" ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า "THE ZOOLOGICAL PARK ORGANIZATION" และให้เรียกชื่อสวนสัตว์ว่า "สวนสัตว์ดุสิต" ภาษาอังกฤษใช้ว่า "DUSIT ZOO"

นับตั้งแต่ได้จัดตั้งเป็นองค์การสวนสัตว์ขึ้นมา มีผู้บริหารตามลำดับดังต่อไปนี้

1. พ.ศ. 2497 - พ.ศ. 2504 พลโทปัญญาดี เทพหัสดิน ณ อยุธยา เป็นประธานคณะกรรมการ นายเฉลิม บัททพงษ์ เป็นผู้ช่วยการ
2. พ.ศ. 2504 - พ.ศ. 2507 พลโทปัญญาดี เทพหัสดิน ณ อยุธยา เป็นประธานคณะกรรมการ และรักษาการในตำแหน่ง ผู้ช่วยการ
3. พ.ศ. 2508 พลโทปัญญาดี เทพหัสดิน ณ อยุธยา เป็นประธานคณะกรรมการ พ.ต.อ. สุทัศน์ สุขุมวาท เป็นผู้ช่วยการ

4. พ.ศ. 2509 - พ.ศ. 2512 นายทวี แรงขำ เป็นประธานคณะกรรมการส่วนสัตว์
พ.ต.อ. สู้ศักดิ์ สุ่มวาท เป็นผู้อำนวยการ
5. พ.ศ. 2512 - พ.ศ. 2517 พลโทบุญเรือน บัวจัญญ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
เป็นประธานคณะกรรมการ พ.ต.ต. สู้ศักดิ์ สุ่มวาท เป็นผู้อำนวยการ
6. พ.ศ. 2517 พ.ต.ต. สู้ศักดิ์ สุ่มวาท เป็นประธานคณะกรรมการ และรักษาใน
ตำแหน่งผู้อำนวยการ
7. พ.ศ. 2518 พ.ศ. 2520 พ.ต.ต. สู้ศักดิ์ สุ่มวาท เป็นประธานคณะกรรมการ
น.ท. ดวน บุญนาค ร.น. เป็นผู้อำนวยการ
8. พ.ศ. 2520 ถึงปัจจุบัน พล.โท จวน วรรณรัตน์ เป็นประธานคณะกรรมการ
นายจิระ เมฆวิชัย เป็นผู้อำนวยการ